

*The Special Character of the  
Chanukah Shabbos Table:  
Zemiros Part II*



*Rabbi Efrem Goldberg  
Boca Raton Synagogue  
Shabbos Chanukah 5773/2012*

1- לקט יושר חלק א (או"ת) עמוד קנב ענין ד  
 . ולאחר שאמר הנרות [הללו] היה מנגנין מעוז צור  
 ישועתי. לפעמים אמר אותו בדילוג. וזכורני כשהדליק  
 בע"ש אמר הזמר מעוז צור ישועתי בליל שבת על  
 השלחן עם שאר מזמורים.

1. *Leket Yosher*  
 R. Yosef b. Moshe  
 15<sup>th</sup> Century

2. *Bereishis 43:15*

וְאֵנִי כַּאֲשֶׁר שָׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי: וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־  
 הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֵה־כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת־בְּנֵימִן  
 וַיָּקֶמוּ וַיֵּרְדוּ מִצְרַיִם וַיַּעֲמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף: וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־  
 אֶת־בְּנֵימִן וַיֹּאמֶר לְאִשְׁרֵי עַל־בֵּיתוֹ הֲבֵא אֶת־הָאֲנָשִׁים  
 הַבָּיְתָה וְטַבַּח טַבַּח וְהָכֵן כִּי אֲתִי יֵאָכְלוּ הָאֲנָשִׁים  
 בַּצֹּהֲרַיִם: וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֵא הָאִישׁ  
 אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתֵהּ יוֹסֵף: וַיֵּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית־

And as for me, as I have been bereaved, so I am bereaved  
 15 So the men took this tribute and they took double money in their hand, as well as Benjamin.  
 They set out and went down to Egypt and stood before Joseph.  
 16 Joseph saw Benjamin with them; so he said to the one in charge of his house, "Bring the  
 men into the house. Have meat slaughtered, and prepare it, for with me will these men dine at  
 noon." 17 The man did as Joseph said, and the man brought the men to Joseph's house. 18 But  
 the men became frightened when they were brought to Joseph's house, and they said,  
 the men became frightened when they were brought to Joseph's house, and they said, the men became frightened when they were brought, so that a

3. *Midrash Rabbah*

ד ויקחו האנשים וגו' וירא יוסף אתם וגו', והכן, ואין הכן אלא שבת, היך מד"א (שם / שמות / טז) והיה ביום הששי והכינו וגו',  
 הדא אמרה ששמר יוסף את השבת קודם שלא תנתן, ויעש האיש וגו', וייראו האנשים וגו', ויגשו אל האיש, מלמד שהיה  
 דוחפן בפנים והן דוחפין אותו לחוץ, ירוד ירדנו, ירידה היא לנו, בארצנו היינו מפרנסים לאחרים, עכשיו צריכין אנו  
 לפרנסתך, ויאמר שלום לכם אל תיראו, בין בזכותכם בין בזכות אבותיכם, אלהיכם נתן לכם מטמון וגו', מכל מקום  
 כספכם בא אלי, ויוצא אליהם את שמעון, ר' חגי בשם רבי יצחק אמר כהדין צרצורא עביד כשאסרו כדכתיב ויאסור אותו  
 לעיניהם, ויכינו ויבא יוסף וגו'.

4. AND THE MEN TOOK THAT PRESENT . . . AND  
 WHEN JOSEPH SAW BENJAMIN WITH THEM, HE  
 SAID TO THE STEWARD OF HIS HOUSE: BRING THE  
 MEN INTO THE HOUSE, AND KILL THE BEASTS, AND  
 PREPARE THE MEAT (XLIII, 15 f.). PREPARE CAN REFER  
 ONLY TO THE SABBATH, AS IN THE VERSE, And it shall come to  
 pass on the sixth day that they shall prepare that which they  
 bring in (Ex. xvi, 5). Thus this teaches that Joseph kept  
 the Sabbath before it was ordained. f



4. Imrei Baruch

R. Baruch Simon

Rosh Yeshiva,

Yeshiva University



Shiltei Gibborim

R. Yehoshua

Boaz b. Shimon

Baruch

d. 1577

R. Tzaddok

Ha'Kohen of

Lublin

(1823-1900)

ביאורים בפסוק וטבוח טבח והכין

כתיב בפרשתינו (בראשית מג, טז) וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבוח טבח והכין כי אתי יאכלו האנשים בצהרים, ובמדרש רבה (צב, ד) מבואר כוונת הכתוב שצוה להם להכין הסעודה לשבת, וזה לשונם: אין והכין אלא לשבת, היך מה דאח אמר (שמות טז, ה) והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, הדא אמרה ששמר יוסף את השבת קודם שלא חתנתן. ובאמת עדיין צריכים לעיין בעומק הענין שסעודה זו היתה סעודת שבת.

עיין בשלטי גבורים (דף עט במדרכי על מס' שבת) שכתב המלים וטבוח טבח והכין, שהחיי"ת של טבח והמלה והכין הם אותיות חנוכה. ובוזה ג"כ צריך ביאור הקשר בין פסוק זה לחנוכה, וכבר הארכנו בזה במקום אחר (מאמר ב).

ביאור ענינו של סעודת שבת בפרשה זו

הרה"ק רבי צדוק הכהן זצ"ל בספרו פרי צדיק (פר' מקץ עמ' תכז) העיר שהפסוק וטבוח טבח והכין הוא המקום הראשון שנוכר בתורה סעודת שבת. וכתב לבאר כי סעודת השבת ענינה היא תקון לתאוות האכילה, כי על ידה מכוונים את תאוות האכילה אל הקדושה. ולזאת עכשיו לאחר שיוסף עמד בנסיון התאוה עם אשת פוטיפר, רצה ללמד לאחיו ענין זה, שצריך להכניע את התאוות אל הקדושה ע"י סעודת שבת.

ויש ללמוד מזה לכל ענין האכילה, לא רק בסעודת השבת, איך שצריכים לעשותה בדרך כבוד, כגון שלא לאכול ברחוב וכיו"ב, כדי להכניע את כל התאוות אל הקדושה.

הקשר בין סעודת שבת לחנוכה

אמנם עדיין צריך לבאר במה הפסוק וטבוח טבח והכין, שענינו אכילת סעודת שבת כאמור, קשור עם חנוכה כמו שכתב השלטי גבורים.

ונראה לבאר בהקדם מה דאיתא בפסיקתא רבתי (פ"ב) למה מדליקין נרות בחנוכה, אלא בשעה שנצחו בניו של חשמונאי הכהן הגדול למלכות יון, שנאמר (זכריה ט, יג) ועוררתי בניך ציון על בניך יון, נכנסו לבית המקדש ומצאו שם שמונה שפודין של ברזל וקבעו אותם והדליקו בתוכם נרות. ובביאור הדברים דקדק הפרי צדיק (חנוכה עמ' שעא) על שלא הזכירו רק את ענין מציאת השפודין, ולא, את ענין נס השמן שזהו עיקר הנס שעליו תיקנו מצות ההדלקה.



וכתב לבאר שכפי הנראה מזה, היה אז עיקר החנוכה בנרות המנורה, כי טימאו כל כלי המקדש ולא היו יכולים להקריב קרבנות, רק שהדליקו המנורה על ידי נס שמצאו שפודין של ברזל, ועושיין חנוכה לזכר הנס מחנוכת המנורה. וענין חנוכה הוא ההתחלה, מה שהאדם מתחיל לחנך עצמו, ומזה נשאר קבוע לעולמי עד על ידי שמרגיל עצמו בתשוקה ורצון של ימי הנעורים, כמו שנאמר (משלי כב, ו) חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה.

ונראה להוסיף ולומר שענין מציאת השפודין מורה על עומק הרצון לקיים מצוות ה', והיינו שבא להורות כי כמו שהשפודין הם כלי קיבול כך הרצון הוא הכלי קיבול של האדם בכל עניני עבודת ה', ואם יש לו כלי קיבול, הקב"ה ממלא אותו, ועל כן מכיון שישראל רצו לקיים מצוות ההדלקה מילא הקב"ה את רצונם. וזהו הענין שמצאו שפודין שהוא כלי קיבול, מדה כנגד מדה, על הרצון שהיה להם שהוא הכלי קיבול, וכיון שהיה להם הכלי קיבול ממילא נעשה להם נס והיה להם שמן כדי להדליק שמונה ימים, והבן.

ועפ"י זה נוכל להבין הקשר בין סעודת שבת וחנוכה, ששניהם נזכרים בפסוק של וטבוח טבח והכן כנ"ל, כי ענין ההכנה שהאדם מכין את עצמו לקראת דבר מסוים, מראה על חשיבות הדבר בעיניו וגודל הרצון שיש לו כלפיו, אשר על כן הוא מתכוון ומצפה לקראתו בכליון עינים. וזהו ענין ימי החנוכה, שהם בעצם מהותם ימי הכנה כמשנ"ת, כדי שע"י ההכנה יתעורר הרצון הראוי. וכמו כן ענין סעודת השבת הוא לקדש החומר, דברי רבינו צדוק הכהן זצ"ל, והדרך לקדש החומר הוא ע"י שעושה הדברים הגשמיים לשם הדברים הרוחניים, שאוכל לשם נתינת כח לפעולות רוחניים, ועי"ז יש משמעות אחרת לאכילתו, שהיא כהכנה לדברים רוחניים, תורה ותפילה ועבודת ה', ואז יוצר ברצונו הכלי קיבול וממילא הקב"ה ממלא אותו בשפע ברכה והצלחה, כדאיתא (זוה"ק ח"ב פח). כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין.

### ביאור השפת אמת בפסוק מאשפות ירים אביון

ושמעתי מהרה"ג ר' נח אייזיק אהלבוים שליט"א בשם השפת אמת שביאר הפסוק (תהלים קיג, ז) מאשפות ירים אביון, אביון הוא מלשון רצון (כמבואר ברש"י) שתאב לכל דבר, ולפעמים רצונותיו של האדם המה באשפה, שיש לו רצון ותאוה לדברים לא חשובים, לרכוש הון רב ולהיות מעוטר בגשמיות, ועל זה אנו מתפללים שמאשפות ירים אביון, שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ירים את הרצון שלנו מן האשפה, שיהיה לנו רצון טוב לעבודת ה', לתורה ולתפילה וחסד ומעשים טובים.

Sfas Emes  
R. Yehudah  
Aryeh Leib  
Alter  
(1847-1905)